

TRƯỜNG ĐẠI HỌC CẦN THƠ
KHOA KINH TẾ

NGUYỄN TRUNG NHÂN

**NGHIÊN CỨU TÁC ĐỘNG CỦA
CÔNG NGHỆ THÔNG TIN ĐẾN CÁC YẾU TỐ CẤU THÀNH
NĂNG LỰC CẠNH TRANH CỦA CÁC DOANH NGHIỆP
TẠI THÀNH PHỐ CẦN THƠ**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ
NGÀNH QUẢN TRỊ KINH DOANH
MÃ NGÀNH: 62.34.01.02

Cần Thơ - 2019

TRƯỜNG ĐẠI HỌC CẦN THƠ
KHOA KINH TẾ

NGUYỄN TRUNG NHÂN
MÃ SỐ NCS: P1314002

NGHIÊN CỨU TÁC ĐỘNG CỦA
CÔNG NGHỆ THÔNG TIN ĐẾN CÁC YẾU TỐ CẤU THÀNH
NĂNG LỰC CẠNH TRANH CỦA CÁC DOANH NGHIỆP
TẠI THÀNH PHỐ CẦN THƠ

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ
NGÀNH QUẢN TRỊ KINH DOANH
MÃ NGÀNH: 62.34.01.02

HƯỚNG DẪN KHOA HỌC
PGS.TS. LƯU THANH ĐỨC HẢI

Cần Thơ - 2019

LỜI CẢM TẠ

Trong quá trình thực hiện đề tài “**Nghiên cứu tác động của CNTT đến các yếu tố cấu thành năng lực cạnh tranh của các DN tại thành phố Cần Thơ**”, tôi đã nhận được rất nhiều sự quan tâm, giúp đỡ, tạo điều kiện của tập thể Ban Giám hiệu, Ban lãnh đạo Khoa Kinh tế, Khoa sau Đại học, quý Thầy giáo, Cô giáo, Cán bộ các phòng, ban chức năng của Trường Đại học Cần Thơ; tôi cũng nhận được sự quan tâm của lãnh đạo thành phố Cần Thơ, nhận được sự hỗ trợ chuyên môn và cung cấp dữ liệu của Cục Thống kê, Cục Thuế, VCCI, các Sở, Ngành của thành phố Cần Thơ. Tôi đặc biệt trân trọng và xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới PGS.TS. **Lưu Thanh Đức Hải** - người đã trực tiếp hướng dẫn và tạo điều kiện thuận lợi nhất để tôi hoàn thành luận án này.

Tôi xin chân thành cảm ơn bạn bè, đồng nghiệp của tôi tại Sở Thông tin và Truyền thông Cần Thơ, Quận ủy Thốt Nốt, Quận ủy Ninh Kiều, Ban Dân vận Thành ủy Cần Thơ là những nơi tôi công tác qua trong quá trình thực hiện luận án và gia đình đã động viên, khích lệ, tạo điều kiện và giúp đỡ tôi trong suốt quá trình thực hiện và hoàn thành luận án này. Đồng thời, tôi xin bày tỏ lòng cảm ơn đến các Chuyên gia, Ban lãnh đạo các DN trên địa bàn thành phố Cần Thơ đã hỗ trợ, cung cấp thông tin để tôi có thể hoàn thành luận án.

Cần Thơ, ngày tháng năm 2019

Nghiên cứu sinh

Nguyễn Trung Nhân

TÓM TẮT

Mục tiêu của nghiên cứu là xác định mức độ tác động của công nghệ thông tin (CNTT) đến các yếu tố cấu thành năng lực cạnh tranh (NLCT) của DN. Thông qua số liệu điều tra 350 DN trên địa bàn thành phố Cần Thơ; đối tượng trả lời phiếu điều tra thuộc các vị trí Ban Giám Đốc, Kế toán trưởng, Lãnh đạo các phòng ban, đây là các đối tượng đều am hiểu về hoạt động sản xuất kinh doanh (SXKD) của DN và chịu trách nhiệm về kết quả hoạt động SXKD của DN. Ngoài ra, phương pháp phân tích hệ số Cronbach's Alpha, phân tích nhân tố khám phá (EFA), phân tích nhân tố khẳng định (CFA) và mô hình cấu trúc tuyến tính (SEM) được sử dụng trong nghiên cứu. Kết quả cho thấy tác động CNTT đến 06 yếu tố cấu thành NLCT của DN, đó là *Năng lực định hướng thị trường, Năng lực huy động vốn, Năng lực marketing, Năng lực tổ chức quản lý, Năng lực huy động nguồn lực, Năng lực quan hệ xã hội*. Qua các phân tích, đo lường bằng các công cụ nêu trên tác giả đưa ra các kết luận và hàm ý quản trị nhằm khẳng định các giả thuyết và đề xuất các hàm ý quản trị nhằm đẩy mạnh ứng dụng CNTT nâng cao NLCT của DN tại TPCT.

ABSTRACT

The objective of this study is to determine the impact of information technology on the composition of the enterprise competitiveness. Through survey data of 350 enterprises in Can Tho city; respondents in the following positions: Board of Directors; Chief accountant; Leaders of departments; They are knowledgeable about the production and business activities of enterprises and are responsible for the results of production and business activities of enterprises. In addition, the Cronbach's Alpha Coefficient, the Exploratory Factor Analysis (EFA), the Confirmatory Factor Analysis (CFA) and the Structural Equation Modeling (SEM) were used in the study. The results show that the impact of information technology on the 6 factors that make up the competitiveness of enterprises is: Marketoriented capability, Capital mobilization capacity, Marketing capacity, Organizational capacitymanagement, Capacity to mobilizeresources, Capacity for social relations. Through the analysis and measurement by the aforementioned tools, the author draws conclusions and implications to confirm hypotheses and propose administrative implications to promote the application of information technology to improve the competitiveness of businesses in Can Tho city.

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi dưới sự hướng dẫn của PGS.TS. Lưu Thanh Đức Hải. Các số liệu trong luận án là trung thực, những kết quả trong luận án chưa được công bố trong các công trình khác.

Tác giả luận án

Nguyễn Trung Nhân

MỤC LỤC

CHƯƠNG 1: GIỚI THIỆU ĐỀ TÀI NGHIÊN CỨU	1
1.1 ĐẶT VẤN ĐỀ VÀ SỰ CẦN THIẾT	1
1.1.1 Đặt vấn đề	1
1.1.2 Sự cần thiết của nghiên cứu	3
1.1.3 Tính mới của luận án	5
1.2 MỤC TIÊU NGHIÊN CỨU	6
1.2.1 Mục tiêu chung	6
1.2.2 Mục tiêu cụ thể	6
1.3 CÂU HỎI NGHIÊN CỨU	6
1.4 ĐỐI TƯỢNG VÀ PHẠM VI NGHIÊN CỨU	7
1.4.1 Đối tượng nghiên cứu	7
1.4.2 Phạm vi nghiên cứu	7
1.4.2.1 Phạm vi không gian	7
1.4.2.2 Phạm vi thời gian.....	7
1.4.2.3 Phạm vi nội dung	7
1.5 Ý NGHĨA KHOA HỌC VÀ THỰC TIỄN CỦA LUẬN ÁN	7
1.5.1 Ý nghĩa khoa học	7
1.5.2 Ý nghĩa thực tiễn	8
1.6 KẾT CẤU CỦA LUẬN ÁN	8
CHƯƠNG 2: TỔNG QUAN NGHIÊN CỨU	10
2.1 CÁC CÔNG TRÌNH NGHIÊN CỨU VỀ KHUNG KIẾN TRÚC CNTT	10
2.2 CÁC CÔNG TRÌNH NGHIÊN CỨU VỀ NLCT	27
2.3 CÁC CÔNG TRÌNH NGHIÊN CỨU VỀ CÁC YẾU TỐ CẤU THÀNH NLCT	30
2.4 CÁC NGHIÊN CỨU TÁC ĐỘNG CNTT ĐẾN YẾU TỐ CẤU THÀNH NLCT CỦA DN	43
2.5 ĐÁNH GIÁ TỔNG QUAN TÀI LIỆU NHÂN TỐ CNTT TÁC ĐỘNG CÁC YẾU TỐ NLCT CỦA DN	51
2.5.1 Về khung lý thuyết nền cho nghiên cứu:	51

2.5.2 Về khung lý thuyết đánh giá tác động CNTT đến các yếu tố cấu thành NLCT của DN:	52
CHƯƠNG 3: CƠ SỞ LÝ THUYẾT VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	
.....	54
3.1 CƠ SỞ LÝ THUYẾT.....	54
3.1.1 Cơ sở lý thuyết về CNTT, các nhân tố liên quan CNTT trong DN ...	54
3.1.1.1 Cơ sở lý thuyết về thông tin	54
3.1.1.2 Cơ sở lý thuyết về Công nghệ thông tin	57
3.1.1.3 Cơ sở lý thuyết về các nhân tố CNTT trong DN.....	58
3.1.2 Cơ sở lý thuyết về ứng dụng CNTT trong DN	61
3.1.3 Cơ sở lý thuyết về cạnh tranh và NLCT của DN	64
3.1.3.1 Cơ sở lý thuyết về cạnh tranh	64
3.1.3.2 Về khả năng cạnh tranh	66
3.1.3.3 Về lợi thế cạnh tranh	68
3.1.3.4 Cơ sở lý thuyết về NLCT của DN.....	70
3.1.4 Cơ sở lý thuyết về các yếu tố cấu thành NLCT của DN	78
3.1.4.1 Mô hình “5 áp lực cạnh tranh” của M. Porter	79
3.1.4.2 Mô hình phân tích SWOT	80
3.1.4.3 Mô hình phân tích PESTEL	81
3.1.4.4 Lý thuyết về CNTT tác động đến NLCT của DN	85
3.2 PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	89
3.2.1 Phương pháp thu thập số liệu.....	89
3.2.1.1 Số liệu thứ cấp	89
3.2.1.2. Số liệu sơ cấp.....	90
3.2.2 Phương pháp phân tích số liệu	93
3.2.2.1 Nghiên cứu định tính sơ bộ.....	93
3.2.2.2 Nghiên cứu định lượng sơ bộ.....	97
3.2.2.3 Phương pháp nghiên cứu định tính chính thức	100
3.2.2.4 Nghiên cứu định lượng chính thức	101
3.2.3 Quy trình nghiên cứu định lượng	109
3.2.4 Các giả thuyết nghiên cứu cần kiểm định.....	112

3.2.5 Mô hình nghiên cứu đề xuất.....	117
3.2.6 Thang đo và các giả thuyết nghiên cứu	120
CHƯƠNG 4: KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ THẢO LUẬN	126
4.1 KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU ĐỊNH TÍNH.....	126
4.1.1 Những chính sách và quá trình ứng dụng CNTT ở Việt Nam	126
4.1.2 Đánh giá về thực trạng DN tại TPCT	131
4.1.2.1 Số lượng và quy mô DN.....	131
4.1.2.2 Ngành nghề của DN.....	135
4.1.2.3 Kết quả hoạt động kinh doanh của DN tại TPCT.....	136
4.1.3 Các chỉ số đánh giá liên quan ứng dụng CNTT trong các DN tại TPCT	138
4.1.3.1. Đánh giá xếp hạng chỉ số EBI của TPCT.....	139
4.1.3.2 Chỉ số NLCT cấp tỉnh (PCI - Provincial Competitiveness Index).....	140
4.1.3.3 Chỉ số sẵn sàng cho phát triển và ứng dụng CNTT-TT (VietNam ICT Index)	142
4.1.3.4 Chỉ số đổi mới sáng tạo toàn cầu (GII- Global Innovation Index) ...	145
4.1.4 Đánh giá thực trạng việc ứng dụng CNTT trong DN tại TPCT	147
Cũng theo Cục Thống kê thành phố Cần Thơ, mục đích sử dụng Internet của các DN như sau:.....	149
4.1.5 Tình hình ứng dụng CNTT trong hoạt động của các DN được khảo sát	151
4.1.6 Nhận xét	156
4.2. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU ĐỊNH LƯỢNG	160
4.2.1 Kết quả nghiên cứu định lượng sơ bộ.....	160
4.2.1.1 Thống kê mô tả quan sát nghiên cứu	160
4.2.1.2 Kiểm định thang đo qua hệ số Cronbach's Alpha	161
4.2.1.3 Kiểm định mối quan hệ các biến số trong mô hình bằng phân tích nhân tố khám phá EFA	165
4.2.2 Kết quả nghiên cứu định lượng chính thức.....	167
4.2.2.1 Thống kê mô tả quan sát nghiên cứu	167
4.2.2.2 Kiểm định thang đo qua hệ số Cronbach's Alpha.....	168
4.2.2.3 Kiểm định mối quan hệ các biến số trong mô hình bằng phân tích nhân tố khám phá EFA	172

4.2.2.4 Kiểm định SEM về sự tác động của CNTT đến các yếu tố cấu thành NLCT của DN.....	177
4.2.2.5 Kiểm định ước lượng mô hình bằng Bootstrap	180
4.2.2.6 Kết luận về các giả thuyết nghiên cứu.....	180
CHƯƠNG 5: KẾT LUẬN VÀ HÀM Ý QUẢN TRỊ.....	184
5.1 KẾT LUẬN.....	184
5.2 HÀM Ý QUẢN TRỊ.....	186
5.2.1 Nâng cao năng lực định hướng thị trường	186
5.2.2 Nâng cao năng lực huy động vốn	187
5.2.3 Nâng cao năng lực marketing	187
5.2.4 Nâng cao năng lực tổ chức quản lý	188
5.2.5 Nâng cao năng lực ứng dụng công nghệ.....	189
5.2.6 Nâng cao năng lực huy động nguồn lực	189
5.2.7 Nâng cao năng lực Quan hệ xã hội.....	190
5.3 KIẾN NGHỊ ĐỐI VỚI CÁC CƠ QUAN NHÀ NƯỚC.....	190
5.4 HẠN CHẾ VÀ CÁC HƯỚNG NGHIÊN CỨU TIẾP THEO.....	191
5.4.1 Hạn chế của luận án.....	191
5.4.2 Hướng nghiên cứu tiếp theo.....	192
DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH NGHIÊN CỨU CỦA TÁC GIẢ	194
TÀI LIỆU THAM KHẢO	195